

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อต้นปี พ.ศ. 2540 กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมที่ได้รับความเดือดร้อนจากผลกระทบครั้งนั้นมากที่สุด คือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ SMEs (Small and Medium Enterprises) จากรายงานของธนาคารกรุงเทพฯ ระบุว่าในปี 2541 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งประกอบไปด้วย กิจการการผลิต การค้า และธุรกิจบริการ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 311,518 ราย คิดเป็นสัดส่วน 92% ของวิสาหกิจทั้งหมดในประเทศ ในจำนวนนี้เป็นวิสาหกิจประเภทการค้า (ค้าส่ง ค้าปลีก ภัตตาคารและ โรงแรม) มากที่สุด 134,171 ราย คิดเป็น 43% รองลงมาเป็นภาคการผลิต จำนวน 90,122 ราย คิดเป็น 28.9% และการบริการ จำนวน 87,225 ราย คิดเป็น 28.7% ของกิจการทั้งหมดในประเทศ จึงถือได้ว่า SMEs เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสนใจ และให้ความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริม SMSEs โดยชวยบายช่วยเหลือ SMEs เพื่อให้ยังคงดำรงอยู่รอดและปรับตัวให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจไทยในอนาคต

SMEs หรือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วยธุรกิจ 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่ม อุตสาหกรรม กลุ่มการค้า (ค้าปลีก และค้าส่ง) และกลุ่มบริการ เฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างเดียว เรียกว่าอุตสาหกรรม ขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Industries : SMIs) แต่ถ้าวรวมกลุ่มการค้าและบริการเข้าด้วย แล้วให้เรียกเป็นทางการว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs)

การจัดแบ่งว่าธุรกิจใดเป็นกิจการขนาดกลางหรือขนาดย่อม นั้น มีหลักเกณฑ์การจัดแบ่งตามจำนวนคนงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเป็นสำคัญ กล่าวคือกิจการประเภทการผลิตและประเภทการให้บริการ ขนาดย่อมและขนาดกลาง มีการจ้างคนงานไม่เกิน 200 คนเหมือนกัน แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรแตกต่างกันคือ ขนาดย่อมมีไม่เกิน 50 ล้านบาท ในขณะที่ขนาดกลางมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกิน 50 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท ส่วนกิจการประเภทค้าส่งทั้งขนาดย่อมและขนาดกลางมีการจ้างงานไม่เกิน 50 คนเหมือนกัน แต่ขนาดย่อมจะมีสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 50 ล้านบาท ในขณะที่ขนาดกลางจะมีสินทรัพย์ถาวรมูลค่าเกิน 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท สำหรับกิจการประเภทค้าปลีกทั้งขนาดย่อมและขนาดกลางมีการจ้างคนงานไม่เกิน 30 คน

เหมือนกัน และการค้าปลีกขนาดย่อมจะมีสินทรัพย์ถาวรมูลค่าไม่เกิน 30 ล้านบาท ในขณะที่การค้าปลีกขนาดกลางมีสินทรัพย์ถาวรมูลค่าเกิน 30 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 60 ล้านบาท ดังแสดงในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงประเภทธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำแนกตามจำนวนคนงานและสินทรัพย์ถาวร

ประเภทธุรกิจ	การจ้างงาน(คน)	สินทรัพย์ถาวร(ล้านบาท)	
		วิสาหกิจขนาดย่อม	วิสาหกิจขนาดกลาง
1.กิจการการผลิต	ไม่เกิน 200	ไม่เกิน 50	เกิน 50 แต่ไม่เกิน 200
2.กิจการการให้บริการ	ไม่เกิน 200	ไม่เกิน 50	เกิน 50 แต่ไม่เกิน 200
3.กิจการการค้า			
(1) การค้าส่ง	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	เกิน 50 แต่ไม่เกิน 100
(2) การค้าปลีก	ไม่เกิน 30	ไม่เกิน 30	เกิน 30 แต่ไม่เกิน 60

ที่มา : ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (2544)

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่ากิจการ SMEs ของไทยมีมากกว่า 850,000 ราย โดยเป็นกิจการในภาคการผลิตประมาณร้อยละ 19 ภาคการบริการประมาณร้อยละ 26 และภาคการค้าประมาณร้อยละ 33 ซึ่งแยกเป็นกิจการค้าส่งร้อยละ 3 และกิจการค้าปลีกร้อยละ 30 ที่เหลือเป็นกิจการอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันการเงินและธุรกิจประกันภัย เป็นต้น

สำหรับโครงสร้างอุตสาหกรรมใน 3 จังหวัดภาคเหนือ คือเชียงใหม่ เชียงราย และลำพูน นั้น พบว่ามีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 5,010 โรง เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นจำนวนถึง 5,003 โรง หรือคิดเป็นร้อยละ 99.86 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1.2 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมใน 3 จังหวัดภาคเหนือ

ขนาดโรงงาน	จังหวัดเชียงใหม่	จังหวัดเชียงราย	จังหวัดลำพูน
ใหญ่	3.00	1.00	3.00
กลาง	77.00	65.00	74.00
ย่อม	2,300.00	1,730.00	757.00
รวม	2,380.00	1,796.00	834.00
SMEs	2,377.00	1,795.00	831.00
สัดส่วน SMEs	99.87%	99.94%	99.64%

ที่มา : วสันต์ ศิริพุด และคณะ (2543)

ในส่วนของเงินลงทุนและจำนวนการใช้แรงงานของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น ปรากฏว่ามีการใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมากถึง 64,587.94 ล้านบาท และมีจำนวนการใช้แรงงานถึง 57,949 คน ดังรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3 และ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 1.3 แสดงจำนวนเงินลงทุนของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมใน 3 จังหวัดภาคเหนือ

หน่วย : ล้านบาท

ขนาดโรงงาน	จังหวัดเชียงใหม่	จังหวัดเชียงราย	จังหวัดลำพูน
ใหญ่	1,137.70	256.00	1,856.29
กลาง	2,413.71	1,449.92	2,174.56
เล็ก	14,055.59	2,414.50	42,080.11
รวม	17,603.00	4,119.97	46,710.96
SMEs	16,469.30	3,863.97	44,254.67
สัดส่วน SMEs	93.56%	93.79%	94.74%

ที่มา : วสันต์ ศิริพุด และคณะ (2543)

ตารางที่ 1.4 แสดงจำนวนการใช้แรงงานของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมใน 3 จังหวัดภาคเหนือ

ขนาดโรงงาน	จังหวัดเชียงใหม่	จังหวัดเชียงราย	จังหวัดลำพูน
ใหญ่	4,350.00	14.00	981.00
กลาง	3,012.00	2,976.00	6,452.00
เล็ก	31,487.00	7,854.00	6,168.00
รวม	38,849.00	10,844.00	13,601.00
SMEs	34,499.00	10,830.00	12,620.00
สัดส่วน SMEs	88.80%	99.87%	92.79%

ที่มา : วสันต์ ศิริพุด และคณะ (2543)

จากสถิติจำนวน โรงงาน จำนวนเงินลงทุน และจำนวนการใช้แรงงาน ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น มีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตภูมิภาค แต่ SMEs ส่วนใหญ่ยังมีปัญหาและข้อจำกัดดังนี้

1. ปัญหาด้านการตลาด SMEs ส่วนใหญ่มักตอบสนองความต้องการ ในท้องถิ่นหรือในประเทศ แต่ขาดความรู้ในด้านการตลาดต่างประเทศ
2. ขาดแคลนเงินทุน SMEs มักประสบปัญหาการขอกู้จากสถาบันการเงิน เนื่องจากการทำบัญชีอย่างไม่เป็นระบบ ขาดหลักทรัพย์ ทำให้ต้องพึ่งพาเงินกู้นอกระบบและต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูง
3. ปัญหาด้านแรงงาน SMEs มีปัญหาการเข้าออกสูง คุณภาพแรงงานไม่สม่ำเสมอ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิต
4. ปัญหาข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการผลิต SMEs มักใช้การผลิตที่ไม่ซับซ้อน เนื่องจากลงทุนต่ำ ผู้ประกอบการ ขาดความรู้พื้นฐานหรือเทคนิคที่ทันสมัย
5. ข้อจำกัดด้านการจัดการ SMEs ขาดความรู้ในด้านการจัดการหรือบริหารงานที่มีระบบ ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ อาศัยบุคคลในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมาช่วยงาน
6. ปัญหาการเข้าถึงบริการการส่งเสริมของรัฐ SMEs ส่วนมากจัดตั้งตามบ้าน ไม่มีการจดทะเบียนพาณิชย์หรือการค้า หลีกเลียงภาษี และมีผลต่อข้อจำกัดในเรื่องการรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ หรือเงื่อนไขพิเศษที่รัฐเสนอให้

จากปัญหาและข้อจำกัดเหล่านี้ ในส่วนของปัญหาในเรื่องการขาดแคลนเงินทุน รัฐบาลเองก็ได้ให้การสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยออกมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำที่ผ่านสถาบันการเงินของรัฐ ได้แก่ บอย. ธนาคารออมสิน และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง

แต่การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวยังไม่สามารถช่วยให้ธุรกิจบางส่วนดำรงอยู่ได้ เพราะยังมีปัญหาอื่นๆ โดยเฉพาะปัญหาด้านการจัดการ การบริหาร ขาดความรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบการและปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนปัจจัยภายนอกที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ มีผลทำให้การดำเนินธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จ ขาดสภาพคล่อง ทำให้เกิดปัญหาทางการเงิน ต้องล้มเลิกกิจการไปหรือกลายเป็นลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม จากตารางที่ 1-5 แสดงถึงปริมาณยอดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นของลูกหนี้รายเก่าและรายใหม่

ซึ่งแบ่งตามประเภทธุรกิจ ใน 3 ไตรมาสแรกของปี 2546 เมื่อพิจารณาเฉพาะธุรกิจบางประเภทเช่น
 หัตถกรรม ธุรกิจค้าส่งค้าปลีก และธุรกิจบริการ ในไตรมาสที่ 3 ธุรกิจประเภทหัตถกรรมมีปริมาณ
 หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้รายใหม่รวมกับรายเดิม เท่ากับ 27,642 ล้านบาท ธุรกิจค้าส่งค้าปลีก มี
 ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้รายใหม่รวมกับรายเดิม เท่ากับ 9,110 ล้านบาท และธุรกิจบริการ มี
 ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้รายใหม่รวมกับรายเดิมเท่ากับ 6,505 ล้านบาท

ตารางที่ 1.5 : ปริมาณยอดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น แบ่งตามประเภทธุรกิจ ใน 3 ไตรมาสแรกของปี 2546

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทธุรกิจ	ไตรมาสที่ 1				ไตรมาสที่ 2				ไตรมาสที่ 3			
	NPLs รายใหม่	NPLs รายเดิม	อื่นๆ	รวม	NPLs รายใหม่	NPLs รายเดิม	อื่นๆ	รวม	NPLs รายใหม่	NPLs รายเดิม	อื่นๆ	รวม
1. เกษตรกรรม การ ประมงและป่าไม้	1,054	1,190	5	2,249	911	1,163	10	2,084	837	959	13	1,809
2. อุตสาหกรรมเหมือง แร่และระเบิดหิน	59	129	-	188	44	115	10	169	52	125	2	179
3. หัตถกรรม	4,806	36,554	247	41,607	9,905	37,926	1,419	49,250	8,775	18,867	589	28,231
4. การก่อสร้าง	1,222	2,231	31	3,484	1,745	1,608	51	3,404	2,686	2,227	133	5,046
5. ค้าส่งและค้าปลีก	3,582	7,292	156	11,030	3,382	8,632	509	12,523	2,899	6,211	115	9,225
6. ธุรกิจการนำเข้า	554	559	32	1,145	535	927	15	1,477	444	716	15	1,175
7. ธุรกิจการส่งออก	2,147	3,873	169	6,189	2,179	178	98	2,455	969	1,239	1,190	3,398
8. ธุรกิจการเงินการ ธนาคาร	54	92	11	157	250	254	372	876	1,147	267	-	1,414
9. อสังหาริมทรัพย์	751	3,377	161	4,289	1,594	3,642	370	5,606	611	2,137	41	2,789
10. สารอุปโภค	438	1,568	6	2,012	388	480	6	874	222	1,292	4	1,518
11. ธุรกิจบริการ	1,340	3,864	303	5,507	2,441	5,814	309	8,564	1,542	4,963	42	6,547
12. ธุรกิจการบริโภค	4,765	3,687	235	8,687	5,698	3,524	214	9,436	5,712	3,707	222	9,641
13. ธุรกิจเช่าซื้อ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ยอดรวม	20,772	64,416	1,356	86,544	29,072	64,263	3,383	96,718	25,896	42,710	2,366	70,972

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2546)

จากนโยบายของรัฐที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีโครงการปล่อยสินเชื่อให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ และปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีสถานะเป็นลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจนถึงหนี้สูญ แต่ยังมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) ซึ่งเป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจ ได้ให้การสนับสนุนปล่อยสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามโครงการดังกล่าว โดยเฉพาะในเขตภูมิภาค แต่ผลจากการปล่อยสินเชื่อแก่ลูกหนี้ ที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ผ่าน มาปรากฏว่ามีปริมาณลูกหนี้ที่มีปัญหาในการชำระหนี้จนกลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็น ปริมาณมาก

ธนาคารกรุงไทยฯ ได้ใช้หลักเกณฑ์ในการจัดชั้นหนี้ ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 17 มีนาคม 2543 เรื่องสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ กำหนดให้มีการจัดชั้นลูกหนี้ออกเป็น 6 ประเภท โดย กำหนดระยะเวลาการค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยของลูกหนี้เป็นเกณฑ์ ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1.6 แสดงการจัดชั้นหนี้และการกักเงินสำรองตามเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย

การจัดชั้นหนี้	ระยะเวลาการค้างชำระ (งวด)	% การกักสำรอง
1. สินทรัพย์ปกติ (B ₁)	ไม่เกิน 1 งวด	1
2. สินทรัพย์กล่าวถึงเป็นพิเศษ(B ₂)	ไม่เกิน 3 งวด	2
3. สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน (B ₃)	ไม่เกิน 6 งวด	20
4. สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย (B ₄)	ไม่เกิน 12 งวด	50
5. สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ (B ₅)	เกินกว่า 12 งวด	100
6. หนี้สูญ (B ₆)	หนี้ที่ขาดความสามารถชำระหนี้โดยสิ้นเชิง	ตัดออกจากบัญชี

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2546)

สินทรัพย์จัดชั้นปกติ (B_1) หมายถึงลูกหนี้ที่ไม่ผิคนัดชำระหนี้และไม่มีสัญญาณใด ๆ แสดงว่าจะมีการผิคนัดชำระหนี้อันอาจจะเป็นเหตุให้สถาบันการเงินได้รับความเสียหาย ได้แก่ ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินไม่เกิน 1 เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระหรือลูกหนี้ที่ไม่เข้าข่ายเป็นลูกหนี้จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ ต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ หรือสูญ

สินทรัพย์ชั้นกล่าวถึงพิเศษ (B_2) หมายถึงลูกหนี้ที่ไม่มีสัญญาณว่าจะเกิดความเสียหาย แต่มีฐานะหรือผลการดำเนินงานอ่อนลงซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขในเวลาอันควรจะทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง ไปอีกจนไม่สามารถชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินได้ตามกำหนด

สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน (B_3) หมายถึงลูกหนี้ที่มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย หากปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนไม่ได้รับการแก้ไข ให้พิจารณาตามเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

1. ลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงิน ตั้งแต่ 3 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ครบชำระ ไม่ว่าจะเป็นไปตามเงื่อนไข เงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารเรียกหนี้คืน
2. ลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินไม่เกิน 3 เดือน แต่มีหลักฐานชัดเจนว่ามีปัจจัยบางอย่างที่อาจมีผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ เช่น ภาวะของธุรกิจเสื่อมถอย หรือมูลค่าหลักประกันลดลง
3. ลูกหนี้ดำเนินธุรกิจขาดทุนติดต่อกันตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป หรือมียอดขาดทุนสะสมจนทำให้สินทรัพย์หักหนี้สิน ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของทุนที่ชำระแล้ว เว้นแต่มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่ากิจการของลูกหนี้มีโอกาสดำเนินไปพอชดเชยการขาดทุน
4. มีเหตุประการอื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นมีปัญหาในการเรียกให้ชำระคืน หรือไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามปกติตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง

สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย (B_4) หมายถึงลูกหนี้ที่คาดว่าไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระคืนได้ครบถ้วน ได้แก่ ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงิน ตั้งแต่ 6 เดือน แต่ไม่เกิน 12 เดือน นับแต่วันครบกำหนดชำระ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่างๆ ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1. ลูกหนี้ที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินเกินกว่า 6 เดือน นับแต่วันครบกำหนดชำระ ไม่ว่าจะเป็นไปตามเงื่อนไข เงื่อนไขตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารทวงถามเรียกให้ชำระหนี้คืน
2. ศาลมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้
3. ลูกหนี้หยุดกิจการหรือเลิกกิจการ หรือกิจการของลูกหนี้อยู่ในระหว่างชำระบัญชี
4. ลูกหนี้ที่ประวิงการชำระหนี้ หรือกระทำการใดๆ เพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ เช่น ยักยอกถ่ายเททรัพย์สิน หรือหนีออกไปจากราชาอาณาจักร

5. ลูกหนี้มีฐานะการเงินไม่มั่นคง หรือความสามารถในการทำรายได้ต่ำอันแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ก่อน

6. ลูกหนี้อ้ายไปจากภูมิลำเนาตามที่ปรากฏในสัญญา โดยไม่แจ้งให้ธนาคารทราบและไม่สามารถติดต่อกับลูกหนี้ได้

7. ธุรกิจของลูกหนี้ไม่ ปรากฏแน่ชัด หรือไม่ประกอบธุรกิจอย่างจริงจัง

8. ธนาคารได้ฟ้องลูกหนี้หรือได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้บุริมสิทธิ หรือยื่นคำขอเฉลี่ยหนี้ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้ยื่นฟ้อง

9. ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้อื่น หรือธนาคารฟ้องล้มละลาย

10. ลูกหนี้ดำเนินธุรกิจขาดทุนติดต่อกันตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป หรือมียอดขาดทุนสะสมจนทำให้สินทรัพย์ต่ำกว่าหนี้สินที่มีอยู่ เว้นแต่มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่ากิจการของลูกหนี้มีโอกาสทำกำไรพอชดเชยการขาดทุน

สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ (B₃) หมายถึงลูกหนี้ที่ไม่มีความสามารถชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิง หรือลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ย หรือเงินต้นเกินกว่า 12 เดือน นับแต่วันที่ครบกำหนดชำระ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่างๆ ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1. ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลาเกินกว่า 12 เดือน นับแต่วันถึงกำหนดชำระ ไม่ว่าจะ เป็นไปตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาตามสัญญา หรือวันที่ธนาคารพาณิชย์ ทวงถามเรียกหนี้คืน ยกเว้นลูกหนี้จัดชั้นสูญแล้ว

2. อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือซื้อจากการขายทอดตลาดเฉพาะส่วนที่เป็นผลต่างของราคาตามบัญชีที่สูงกว่ามูลค่าที่ได้จากการประเมินราคาหรือตีราคาไว้ไม่เกิน 12 เดือน โดยมูลค่าดังกล่าวให้หักด้วยประมาณการค่าใช้จ่ายในการขายก่อนนำไปเปรียบเทียบกับราคาตามบัญชี การประเมินราคาหรือตีราคาอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวให้ถือตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดยกเว้นเกณฑ์การเลือกใช้การประเมินราคาหรือการตีราคาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์ดังกล่าว มิให้นำมาใช้ในการประเมินราคาหรือการตีราคาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์ดังกล่าว มิให้นำมาใช้บังคับในเรื่องนี้และให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติ ดังนี้

- อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือซื้อจากการขายทอดตลาดแต่ละแปลงมีราคาตามบัญชีตั้งแต่ 5 ล้านบาท ขึ้นไป ให้ใช้การประเมินราคา

- อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือจากการขายทอดตลาดแต่ละแปลงมีราคาตามบัญชีต่ำกว่า 5 ล้านบาท จะใช้การตีราคา หรือประเมินราคาก็ได้

- อสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้หรือจากการขายทอดตลาด หลายแปลงแต่ไม่สามารถแยกจำหน่ายออกจากกันได้ หากมีราคาตามบัญชีรวมกันตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป ให้ใช้การประเมินราคาเช่นเดียวกับข้อ 2) (ก)

3. สินทรัพย์อื่นเฉพาะส่วนที่เป็นผลต่างของราคาตามบัญชีที่สูงกว่ามูลค่ายุติธรรมหรือมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์ต้องกำหนดมูลค่ายุติธรรมหรือมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในมาตรฐานบัญชี

4. สินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องที่คาดว่าจะเรียกคืนไม่ได้ทั้งหมด

5. ส่วนสูญเสียดังกล่าวที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

6. มีเหตุการณ์อื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นจะเรียกคืนไม่ได้ทั้งหมดตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง

สินทรัพย์จัดชั้นสูญ (B₂) หมายถึงลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้โดยสิ้นเชิงให้ตัดออกจากบัญชี โดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่าง ๆ ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1. สิทธิเรียกร้องซึ่งได้ปฏิบัติโดยสมควรเพื่อให้ได้รับชำระหนี้แต่ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้วให้พิจารณาตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

- ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย เป็นคนสาบสูญ หรือหลักฐานว่าหายสาบสูญไป และไม่มีสินทรัพย์ใด ๆ จะชำระหนี้ได้

- ลูกหนี้เลิกกิจการและมีหนี้ของเจ้าหนี้อื่นบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ อยู่ในลำดับก่อนเป็นจำนวนมากว่าสินทรัพย์

- ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องลูกหนี้หรือได้ยื่นคำขอเฉลี่ยทรัพย์ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องและในกรณีนั้น ได้มีคำบังคับหรือคำสั่งของศาลแล้วแต่ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินใด ๆ จะชำระหนี้ได้

- ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องลูกหนี้ได้คดีล้มละลายหรือได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องในคดีล้มละลาย และในกรณีนั้น ๆ ได้มีการประนอมหนี้กับลูกหนี้โดยศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยกับการประนอมหนี้นั้น หรือลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย และได้มีการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ครั้งแรกแล้ว

2. สิทธิเรียกร้องซึ่งตามพฤติกรรมไม่อาจเรียกให้ชำระหนี้ได้

3. สินทรัพย์อื่นซึ่งชำรุดเสียหายหรือหมดราคา

4. ส่วนสูญเสียที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่
ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ตารางที่ 1.7 แสดงคุณภาพหนี้ประเภทสินเชื่อเงินกู้ประจำของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

11 สาขาในอำเภอเมืองเชียงใหม่

(หน่วย: ล้านบาท)

สาขา	B1		B2		B3		B4		B5	
	จน.ราย	ยอดหนี้	จน.ราย	ยอดหนี้	จน.ราย	ยอดหนี้	จน.ราย	ยอดหนี้	จน.ราย	ยอดหนี้
ท่าแพ	22	18.8	-	-	2	2.2	-	-	67	36.7
พระสิงห์	7	8.9	-	-	1	0.2	-	-	2	3.0
หนองหอย	5	2.9	-	-	1	0.03	-	-	-	-
ห้วยแก้ว	6	2.1	-	-	-	-	-	-	-	-
ศรีนคร	9	5.0	-	-	-	-	1	0.3	1	0.2
พิงค์	10	11.9	-	-	-	-	-	-	-	-
ช่วงสิงห์	37	37.6	-	-	-	-	3	0.9	22	6.2
เชียงใหม่	15	14.9	-	-	-	-	-	-	89	38.7
ช้างคลาน	28	2,232.1	-	-	1	0.3	-	-	12	2.0
สุเทพ	49	30.6	-	-	1	0.07	1	0.027	20	10.1
สันป่าข่อย	4	86.1	-	-	1	0.3	-	-	-	-
สี่แยก										
สนามบิน										
รวม	192	2,500.9			7	3.1	5	4.327	213	96.9

ที่มา : ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน). สำนักงานเขตภาคเหนือ 7 (2546)

ตารางที่ 1.8 แสดงคุณภาพหนี้ประเภทสินเชื่อเงินกู้เบิกเกินบัญชี ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) 11 สาขา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

(หน่วย: ล้านบาท)

สาขา	B1		B2		B3		B4		B5	
	จน.ราย	ยอดหนี้	จน.ราย	ยอดหนี้	จน.ราย	ยอดหนี้	จน.ราย	ยอดหนี้	จน.ราย	ยอดหนี้
ท่าแพ	179	74.4	1	1.9	5	0.8	1	1.0	169	130.2
พระสิงห์	17	6.3	-	-	-	-	-	-	7	7.0
หนอง	19	11.3	-	-	-	-	-	-	1	1.9
หอย	18	14.3	-	-	-	-	-	-	-	-
ห้วยแก้ว	71	42.9	2	2.7	-	-	3	0.4	15	24.2
ศรีนคร	54	26.2	-	-	-	-	-	-	6	3.2
พิงค์	96	60.7	2	0.7	-	-	3	2.2	31	25.4
ช่วงสิงห์	99	42.1	2	0.8	3	1.6	-	-	143	124.3
เชียงใหม่	131	58.7	1	0.002	-	-	7	4.2	71	75.1
ช้างคลาน	155	93.6	3	0.9	-	-	5	0.7	104	81.9
สุเทพ	25	10.7	-	-	-	-	-	-	-	-
สันป่า										
จ่อย										
สี่แยก										
สนามบิน										
รวม	864	441	11	7.1	8	2.4	19	8.5	547	473.2

ที่มา : ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน). สำนักงานเขตภาคเหนือ 7 (2546)

จากตารางที่ 1.7 แสดงคุณภาพหนี้ของสินเชื่อเงินกู้ประจำ และตารางที่ 1.8 แสดงคุณภาพหนี้ของสินเชื่อเงินกู้เบิกเกินบัญชี ของธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 13 สาขา รวบรวม โดย สำนักงานเขตภาคเหนือ 7 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 ประเภทเงินกู้ที่ปล่อยให้กับลูกหนี้ SMEs ที่สำคัญคือ เงินกู้ประจำ มีจำนวนลูกหนี้ทั้งหมด 418 ราย ประมาณ 2,600 ล้านบาท แต่ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นหนี้สงสัย จนถึงถูกจัดชั้นเป็นหนี้สูญ(ค้างชำระเกิน 6 เดือนขึ้นไป) รวม 218 ราย ประมาณ 98 ล้านบาท และ เงินกู้เบิกเกินบัญชี มีจำนวนลูกหนี้ทั้งหมด 1,449

ราย ประมาณ 932 ล้านบาท แต่ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นหนี้สงสัย จนถึงถูกจัดชั้นเป็นหนี้สูญ (ค้างชำระเกิน 6 เดือนขึ้นไป) มีจำนวนถึง 566 ราย ประมาณ 482 ล้านบาท

ดังนั้น การศึกษาถึง สาเหตุของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เนื่องการเพิ่มขึ้นของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภูมิภาค มีแนวโน้มในการเจริญเติบโตสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ในขณะเดียวกัน SMEs เดิม ยังประสบกับปัญหาอยู่ในหลาย ๆ ด้าน เป็นอุปสรรคในการขยายตัวเจริญเติบโต ไม่สามารถแข่งขันได้ และอาจเกิดปัญหาสภาพคล่องจนกลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ มากขึ้นเรื่อยๆ การศึกษาถึงปัจจัยในการกำหนดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในการวางกลยุทธ์ ปรับปรุง แก้ไข และวิเคราะห์ สินเชื่อของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการกำหนดหนี้ ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของผู้ประกอบการวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมทางด้านลูกหนี้ ที่ใช้บริการของ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการค้างชำระหนี้เงินกู้ของผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายใหม่ ให้มีคุณภาพ ลดความเสี่ยงการค้างชำระหนี้ให้มากที่สุด
3. เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแนวทาง สร้างกลยุทธ์ ตลอดจนปรับปรุง และพัฒนาการ ให้สินเชื่ออย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษารั้ครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะลูกหนี้ที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และ ขนาดย่อมที่ใช้บริการสินเชื่อธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ใน 11 สาขา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ สาขาท่าแพ พระสิงห์ ย่อยตลาดหนองหอย ย่อยถนนห้วยแก้ว ศรีนครพิงค์ สันป่าข่อย สีแยกสนามบิน ถนนสุเทพ ช้างคลาน ข่วงสิงห์ และสาขาเชียงใหม่ โดยจะทำการศึกษา

ลูกหนี้ ที่มีสถานะเป็นลูกหนี้ปกติและลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นหนี้จัดชั้นสงสัยจนถึงหนี้สูญ (B4 และ B5) ในช่วงปี พ.ศ.2546

1.5 นิยามศัพท์

สินเชื่อ หมายถึงการให้เครดิตแก่ลูกหนี้ในลักษณะของเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี (Overdrafts) เงินกู้ประจำ (Fixed Loans) ประเภทต่างๆ ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระคืน การให้กู้โดยตัวสัญญาใช้เงิน (Promissory Notes) การรับซื้อลดตั๋วเงิน (Bill Discounted)

ให้สินเชื่อ หมายถึงการให้กู้ยืมเงินในลักษณะต่างๆ ซื้อลดตั๋วเงิน การให้เครดิตในรูปแบบของการออกบัตรเครดิต เพื่อให้ลูกค้าซื้อสินค้าและบริการโดยไม่ต้องจ่ายเงินสด

หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non – Performing Loans) หมายถึงเงินให้กู้ยืม หรือสินเชื่อที่ระงับการรับรู้รายได้ เพราะลูกหนี้ที่ผิดนัดขาดการชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 3 เดือน ขึ้นไป โดยนับเป็นรายบัญชีของลูกหนี้

เงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี หมายถึงการให้กู้เงินภายในวงเงินที่กำหนดให้ โดยให้ลูกหนี้เขียนเช็คสั่งจ่ายออกจากบัญชีกระแสรายวัน และนำเงินเข้าบัญชีในลักษณะหมุนเวียนบัญชีโดยไม่กำหนดเวลาชำระคืน

เงินกู้ประจำ หมายถึงเงินให้กู้ยืมทุกประเภทที่มีกำหนดระยะเวลาชำระคืนที่แน่นอน

หนี้จัดชั้น หมายถึงการจัดกลุ่มลูกหนี้ที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไข ขาดการชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย แบ่งเป็น 6 ระดับ คือ ปกติ กล่าวถึงเป็นพิเศษ ต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ หนี้สูญซึ่งนับรวมทุกบัญชีของลูกหนี้ที่มีความเกี่ยวข้องกับหนี้ที่เป็นหนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้ แม้ว่าบางบัญชีลูกหนี้ยังสามารถชำระต้นเงิน หรือดอกเบี้ยอยู่ก็ตาม

ดอกเบี้ยค้างรับ หมายถึงดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมทุกประเภทที่ลูกหนี้ผิดนัดตั้งแต่ 1 – 3 เดือน ซึ่งธนาคารสามารถบันทึกเป็นรายได้ของธนาคารในแต่ละงวดบัญชี

ดอกเบี้ยพัก หมายถึงดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมประเภทเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีที่ลูกหนี้ค้างชำระตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป

ดอกเบี้ยแขวน หมายถึงดอกเบี้ยเงินกู้ประจำประเภทต่างๆ ที่ลูกหนี้ค้างชำระตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไป ซึ่งธนาคารไม่สามารถบันทึกรับรู้เป็นรายได้ในงวดบัญชีนั้น ๆ